

РЕШЕНИЕ

№ 153

гр. Габрово, 21.03.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

РАЙОНЕН СЪД – ГАБРОВО в публично заседание на седми март през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Боян Хр. Косев

при участието на секретаря Росица М. Ненова
като разгледа докладваното от Боян Хр. Косев Гражданско дело №
20234210101601 по описа за 2023 година

Производството е по реда на чл. 124 и сл. от Гражданския процесуален кодекс (ГПК).

Образувано е по искова молба на В. Н. Т., ЕГН *****, с адрес: гр. Габрово, ул. „*****“ № 2, ет. 2, вх. Б, ап. 16, предявена срещу С. В. М., ЕГН *****, с адрес: гр. Габрово, бул. „*****“ № 35, ет. 6, за връщане на сумата 1476,60 лева, представляваща авансово заплатено възнаграждение по развален договор за изработка, с предмет изграждане и външно оформление на гробно място.

В исковата молба се твърди, че страните сключили договор за извършване на строителни и ремонтни дейности на гроб, находящ се на блок 35, № 4 в Централните гробища в гр. Габрово, по който договор ищецът заплатил на ответника първоначално 350 лева капаро като обезпечение за изпълнението на договора, след което допълнително още 300 лева или общо 650 лева. Поради обстоятелството, че ответникът М. бездействал ищецът сам закупил и доставил на обекта следните материали: 2 куб. м. бетон на стойност 380 лв., гранитогрес 11 кв. м. - 231 лв., лепило за плочки - 25,60 лв. или материали на обща стойност 636,60 лв., които предал на ответника. Освен това, ищецът заплатил на ответника и сумата 190 лв. за труд за поставяне плочите на гроба. Излага, че след като получил паричните суми и материалите, ответникът не се появил да изпълни строителните дейности по изграждане и оформяне на гроба. Поради неизпълнението на договора от страна на изпълнителя, ищецът го развалил и претендира връщане на даденото.

В срока по чл. 131 ГПК ответникът С. В. М. депозира отговор на предявената искова молба, с която оспорва предявения иск. Не оспорва наличието на сключен договор за извършване на строителни и ремонтни дейности на процесния гроб, като твърди да е извършил всички дейности без поставянето на гранитогрес. Сочи, че страните не са уговаряли конкретен срок за изпълнение. В съдебно заседание ответникът оспорва и наличието на сключен договор, като твърди, че такъв ищецът бил

сключил с друг правен субект.

Съдът, като прецени събраните по делото доказателства по свое убеждение, намира от фактическа и правна страна следното:

Основателността на предявения осъдителен иск при квалификацията на чл. 55, ал. 1, предл. 3 вр. чл. 87 ЗЗД, се обуславя от кумулативното наличие на предпоставките: валидно възникнало между страните правоотношение от сключен договор за изпълнение на строително-монтажни дейности на гробно място, разваляне на договора, поради неизпълнение на задълженията на изпълнителя и неизпълнение на възникналото от развалянето задължение за връщане на полученото по разваляния договор възнаграждение в размер на 1476,60 лева.

С оглед разпоредбата на чл. 154, ал. 1 ГПК доказателствената тежест за установяване на фактите, съставляващи основание на иска и имащи характер на положителни такива, се носи от ищеца, който трябва да проведе пълно и главно доказване, независимо от процесуалното поведение на ответника. По отношение на неизпълнението, което като отрицателен факт от действителността – а именно неосъществяване на дължимо поведение за изпълнение на възложената работа, респ. за връщане на полученото за същата възнаграждение (за труд и материали) след разваляне на договора, е достатъчно твърдението на ищеца, като ответната страна носи доказателствената тежест да установи положителния факт, който го изключва – точно изпълнение. В случая изпълнителят твърди, че между страните не е сключен договор, евентуално, че е простира в рамките на уговореното, като изпълнението било на стойност надхвърляща получения от ищеца аванс.

Първият спорен в настоящото производство въпрос и обуславящ изводите на съда по отношение основателността на предявения иск, е възникнало ли е между страните правоотношение от сключен договор за изработка, като извън съмнение е, че договор, оформен в документ с положени от страните подписи не е налице. Това обаче не пречатства извод, че страните са сключили неформален договор, тъй като ищецът е възложил изпълнението на дейностите по оформяне на гробното място, а С. В. М. се е съгласил да ги осъществи срещу заплащане. Без значение за сключването на договора е по какъв повод и че чрез трето лице страните са влезли в контакт помежду си. Достатъчен е фактът, че ищецът е изразил воля оформянето на гробното място да бъде изпълнено от ответника, което категорично се потвърждава от изложеното в исковата молба и събраните гласни доказателствени средства чрез разпит на свидетеля А.М.М., показанията на когото установяват, че ищецът предал плочки за облицовка на гробното място, което действие недвусмислено сочи, че същият се е считал обвързан от правоотношение със С. В. М.. Последният пък сам твърди и показанията на М. установяват, че предприел действия по почистване, подготовка на мястото за изливане на бетонна плоча и странични ограждения (бордюри) и е изпълнил изливането на бетон, т.е. осъществил е активно поведение, насочено към изпълнение на договора, което представлява конклюдентно съгласие със сключването на договора. Ето защо, твърденията на страните и събраните доказателства са еднопосочни и формират категорично заключение за постигнато между страните съгласие, което означава - сключен помежду им договор, със съдържание, типично за уредения в ЗЗД договор за изработка.

Не е спорно, че за изпълнение на възложеното от ищеца са заплатени парични суми, които в съдебно заседание, проведено на 14.12.2023 г. ответникът С. В. М. изрично признава, че е получил, но твърди, че същите представлявали възнаграждение

за вече изпълнени работи, включително признава, че от възложеното не била изпълнена само частта, касаеща монтирането на облицовката от гранитогрес.

Правото на ищеца В. Н. Т. да му бъде върнато даденото по сключения договор се обуславя от неговото разваляне, което се твърди да е извършено с покана, получена от ответника на 24.11.2022 г. Това поставя особено съществения въпрос възникнало ли е в патримониума на възложителя по договора Т. потестативното право с едностранно волеизявление да развали процесния договор за изработка, поради неизпълнение от страна на С. В. М., тъй като предявеното вземане за сумата 1476,60 лева се поражда от валидното упражняване на това право, което ищецът твърди да е осъществено с връчване на поканата за доброволно изпълнение.

Както се посочи, сключеният между страните договор, с оглед предметното му съдържание, е такъв за изработка и включва в съдържанието си две основни obligatorни задължения за страната, дължаща характерната престация – изпълнителят С. В. М., а именно да извърши качествено и в срок уговорената работа съобразно възложеното и да предаде овеществения □ резултат на възложителя В. Н. Т. – завършено гробно място, а за последния - да приеме (одобри) изпълнената съгласно договора работа и да заплати уговореното възнаграждение - арт. чл. 258 ЗЗД и чл. 266, ал. 1, изр. 1 ЗЗД вр. чл. 288 ТЗ.

При изработката непосредствената цел (основанието) на сделката не е просто прехвърлянето на правото на собственост върху овеществения работен резултат (реконструирано и оформено с плочи гробно място), а неговото изработване в съответствие с изискванията на възложителя, уговорени в сключения договор. Съществените уговорки на сключения договор, които са установени в производството касаят възложените строителни дейности по оформяне на гробно място, включително облицовката му с плочи. Договореният размер на насрещната престация за изпълнение на възложеното не е установен, но това не обуславя порок на договора. Съгласно решение № 121 от 17.06.2013 г. по т. д. № 649/2012 г., Т. К., II Т. О. на ВКС, съставляващо уеднаквена практика за съдилищата, липсата на доказана конкретна уговорена цена не води като последица до извод за липсата изобщо на договорно отношение, а се смята, че страните са се съгласили с цената, която обикновено се плаща при сключването на договора за същия вид стока при подобни обстоятелства, а съгласно решение № 36 от 30.03.2011 г. по гр. д. № 384/2009 г., IV Г.О. на ВКС, по аналогия на закона същото правило се прилага и по отношение на цената (дължимото възнаграждение) по договор за услуга. Следователно, в настоящата хипотеза следва да се приеме, че страните са се съгласили за оформянето на гробното място да бъде заплатена пазарната цена за такъв вид дейности. Какъв е размерът на тази пазарна цена, която не е установена в производството, не е от значение за настоящия правен спор. Достатъчно е, че липсата на подобна уговорка между страните не препятства възникването на правоотношението.

Договорът е сключен между физически лица, има неформален характер и принципно се подчинява на постигнатите между страните уговорки, тъй като уредбата на гражданскоправните сделки е диспозитивна - нормативните правила се прилагат и стават съдържание на правоотношението, само доколкото липсва постигнато между страните общо съгласие за отклонение от тях. Единствено императивните нормативни правила обвързват страните и дерогират несъответстващата им тяхна обща воля. Това

означава, че свободната воля на страните, изразена в съответствие с принципа на свобода на договарянето, определя както предметното съдържание на дължимата престация и поставените към качеството ѝ изисквания, така и при настъпването на какви конкретни факти, възникналата от договора правна връзка може да бъде прекратена, включително кои форми на неизпълнение пораждат потестативното право на разваляне на сключения договор и условията за неговото упражняване. Такива особени уговорки да са постигнати между страните не е доказано в настоящото производство.

Според създадената уеднаквена практика, обективизирана в постановени реда на чл. 290 ГПК решения и обобщена в решение № 76/13.07.2017 г. по т. д. № 1037/2016 г. на ВКС, I Т.О., правото да се развали двустранен договор е преобразуващо по своя характер. Същото се упражнява с едностранно волеизявление и възниква при наличие на неизпълнение по един двустранен договор. Прието е, че в чл. 87, ал. 1 ЗЗД са уредени елементите от фактическия състав, като общото правило е, че **договорът се разваля от изправната страна с извънсъдебно едностранно изявление до длъжника**, като упражняването на това право се предпоставя от предупреждение, свързано с искане за изпълнение в подходящ срок (ако такъв се предоставя), както и с изявление, че договорът се смята за развален в случай на неизпълнение в дадения срок. Когато развалянето се извършва извънсъдебно, прекратителното действие настъпва от момента на получаване на предупреждение от длъжника и след изтичане на срока, а ако такъв не е следвало да бъде даден, от момента на достигане на уведомлението до длъжника.

Следователно правото да се развали договора е преобразуващо субективно право, което се упражнява чрез едностранно изявление на кредитора (ищецът Т.), отправено до неизправния длъжник, без да е необходимо съдействието на насрещната страна. Упражняването на правото е насочено към правна промяна – прекратяване на облигационната връзка като доколкото договорът е двустранен, с развалянето му изправната страна се освобождава от собственото си задължение (да заплати възнаграждение). **Ако това задължение е било изпълнено – възниква право за реституиране на даденото.** Необходимо е да се прави разлика между упражняване от кредитора на предоставено му от закона право едностранно да развали един двустранен договор поради неизпълнение на насрещната страна, което се осъществява чрез отправяне на едностранно волеизявление и от друга страна - получаване на уведомлението от неговия адресат – длъжника, което има значение за настъпване на последиците на развалянето. Регламентацията по чл. 87 ЗЗД касае самото субективно право на разваляне на двустранен договор – кой е негов титуляр, при какви предпоставки може да се упражни, по какъв начин и в какъв срок, а разпоредбата на чл. 88 ЗЗД урежда правните последици на развалянето.

В настоящото производство не е спорен фактът на отправено от страната възложител В. Н. Т. с нотариална покана едностранно изявление за разваляне на договора, без предоставяне на допълнителен срок за изпълнение (предоставеният 10-дневен срок е за връщане на получените суми). Това потестативно (вторично) право се твърди да е възникнало от неизпълнението на С. В. М. да завърши оформлението на гробното място. За да се говори за неизпълнение е необходимо длъжникът да е в забава (да не е изпълнил възложеното в уговорения срок), да е престирали неточно в количествено или качествено отношение или изобщо да не е пристъпил към изпълнение.

Свидетелските показания непротиворечиво и категорично установяват, че изпълнение на възложеното е осъществено – гробното място е било почистено, извозени са били отпадъците, извършено е изливането на фундамент от бетон и са оформени бетонови пътеки, като е оставало да бъде извършено само облицоване с гранитогрес. Това означава, че по договора е налице частично изпълнение, за което в нито един момент ищецът не е твърдял, че е с несъответно на договореното качество. Свидетелят Камбурова като представител на третото лице довършило изпълнението, не сочи да се били предприети действия за поправка на установените при огледа дейности, които са били изпълнени от ответника. Ето защо след като е престирано частично, ищецът е могъл да развали договора само ако неизпълнената част е съществена за интереса на кредитора и по отношение на тази неизпълнена част е налице забава на изпълнителя, но такава не е доказана.

Договорът не се установява да е сключен с модалитет - срок за изпълнение на възложеното, като твърденията на ответника са, че същият е поел изпълнението без срок и с оглед собствените му възможности. Това е налагало ищецът да спазва разпоредбата на чл. 69, ал. 2 ЗЗД и да поиска районният съд да даде на длъжника достатъчен срок за изпълнението. В конкретния случай ответникът не се установява да е поканен от ищеца с определянето на подходящ срок за изпълнение на останалата част от договора, нито се твърди да е проведено охранително производство по чл. 69, ал. 2 ЗЗД, поради което и същият не е изпаднал в забава, а това означава, че в полза на ищеца не е възникнало потестативното право да развали сключения договор.

От друга страна, съдът е счел за необходимо да установи каква е пазарната стойност на изпълнените работи, която да се съотнесе към стойността на възложените, за да бъде преценена хипотезата на чл. 87, ал. 4 ЗЗД, тъй като разваляне не е допустимо, ако неизпълнената част е незначителна с оглед интереса на кредитора. Без такава преценка не би могло да се приеме, че е възникнало правото на разваляне в правната сфера на В. Н. Т..

При извод, че ищецът не е доказал ответникът да е неизправна по договора страна, то към обективизиране на изявлението за разваляне на договора (в отправената покана), в правната сфера на В. Н. Т. не е било възникнало потестативното право на разваляне и съответно желаните правни последици от изявлението не са настъпили – упражняването на невъзникнало потеснативно право не води до промяна в чужда правна сфера. Правната връзка между страните не е прекратена в резултат на разваляне на договора поради виновно неизпълнение от страна на С. В. М., тъй като такава виновно негово неизпълнение към получаване на изявлението за разваляне, няма.

При извод да не е налице разваляне, което би настъпило с обратно действие, тъй като договорът не е с продължително изпълнение, то претенцията за връщане на извършената от В. Н. Т. парична престация, е неоснователна, тъй като основанието за получаването и задържането ѝ от изпълнителя не е отпаднало с обратно действие.

Напротив. Събраните доказателства установяват, че на обекта „гробно място“ са изпълнени СМР, чиято пазарна стойност не е установена, поради неизпълнена процесуална тежест от страна на ищеца да внесе депозит за изготвяне на заключение на допуснатата съдебно-техническа експертиза със задача да определи тази стойност. Ищецът е заплатил сумата 1476,60 лева, за която няма доказателства, че не съответства на изпълнените СМР, които са били полезни за кредитора, тъй като са използвани и са

станали основа за довършване оформлението на гробното място, съгласно показанията на свидетелите Камбурова и М.. В този смисъл, дори да е възникнало основание за разваляне на договора, то изправната страна се освобождава от собственото си задължение за престиране на възнаграждение, но само в хипотезата, при която това задължение е било изпълнено в цялост, а е престирана работа от изпълнителя частично, то на връщане ще подлежи частта от възнаграждението, за която от изпълнителя не е обективарана насрещна престация. При извършване на такава, макар и същата да представлява само част от възложеното, съдът приема, че авансово заплатените суми за труд и материали съответстват на релевираното изпълнение, което е било качествено и от което В. Н. Т. се е възползвал.

В случая, възнаграждението, престирано от В. Н. Т. не е получено от С. В. М. на отпаднало основание, а срещу изпълнени СМР, които са били полезни за кредитора, затова и няма основание някаква част от паричната сума в размер на 1476,60 лева да бъде върната на ищеца.

На последно място следва да се отбележи, че в поканата за изпълнение, ищецът заявява, че се отказва от договора.

Разпоредбата на чл. 268 ЗЗД предвижда, че при основателни причини, поръчващият може да се откаже от договора, макар изпълнението да е започнало, като заплати на изпълнителя направените разходи, извършената работа и печалбата, която той би получил от изпълнението на работата. Приложението на разпоредбата предполага хипотеза на добросъвестно изпълнение от страна на М. и прекратяване на правната връзка от възложителя по причини, които стоят извън правоотношението между поръчващия и изпълнителя, но които са във връзка с договора за изработка, тъй като мотивират възложителя да преустанови договорната връзка - решение № 84 от 19.07.2011 г. по т. д. № 494/2010 г., Т. К., II Т. О. на ВКС.

Тъй като в случая не се доказва изпълнителят да е бил в забава, при отказ на възложителя (без значение, че не са установени основателни причини за това), ответникът би имал право да получи възнаграждение за изпълненото, направените разходи и съответната печалба, които твърди да са покрити от претендираната в производството сума, затова и в хипотеза на отказ от договора, ищецът не би могъл да иска връщане на даденото.

При този изход на спора, право на присъждане на разноските за настоящото производство се поражда само за ответника, съгласно чл. 78, ал. 3 ГПК, но същият не претендира присъждането им, нито доказва да е извършил такива.

Така мотивиран, СЪДЪТ,

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ предявения от В. Н. Т., ЕГН *****, с адрес: гр. Габрово, ул. „*****“ № 2, ет. 2, вх. Б, ап. 16, срещу С. В. М., ЕГН *****, с адрес: гр. Габрово, бул. „*****“ № 35, ет. 6, иск с правна квалификация чл. 55, ал. 1, предл. 3 вр. чл. 87 ЗЗД, за връщане на сумата 1476,60 лева, представляваща авансово заплатено възнаграждение по развален договор за изработка на гробно място.

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване пред Окръжен съд - Габрово в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Районен съд – Габрово: _____